

23.2.2009

Elatustuen takautumissaatavien käsittely kunnan kirjanpidossa

Kuntajaosto antaa oma-aloitteisesti lausunnon elatustuen takautumissaatavien ja valtionosuusjärjestelmän kautta maksettavien korvausten käsittelystä kunnan kirjanpidossa yhdenmukaisen menettelyn aikaansaamiseksi, kun elatustuki siirtyy 1.4.2009 alkaen Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi.

1 Lausunnon perustelut

Elatustukilaki (580/2008) on vahvistettu 28.8.2008. Sillä kumotaan elatusturvalaki (671/1998) myöhemmin tehtyine muutoksineen. Elatustukilain mukaiset elatustuen toimeenpanon ja elatusavun perinnän tehtävät siirtyvät kunnilta Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi 1.4.2009 lukien.

Kansaneläkelaitos käsittelee ja ratkaisee uuden lain voimaantulosta lukien elatustukilain mukaisesti kaikki muut kuin kunnan käsiteltäväksi säädetty elatustukiasiat. Kunta käsittelee ja ratkaisee elatustukihakemukset ja takautumissaatavan perimättä jättämistä koskevat hakemukset, jotka ovat saapuneet ennen tämän lain voimaantuloa. Kunta käsittelee myös elatustuen tarkistukset ja elatustuen takaisinperintää koskevat asiat ajalta ennen lain voimaantuloa. Kunta maksaa elatustuen tämän lain voimaantuloon saakka (46 §).

Elatusapusuoritukset tulee 1.3.2009 lukien maksaa Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos laskee elatusapusaatavan viivästyskoron 1.1.2009 lukien. Kunnan on luovutettava Kansaneläkelaitoksen tarvitsemat tiedot koron laskemiseksi. Niiden takautumissaatavien osalta, jotka kunnat saavat perityksi tammikuun ja helmikuun 2009 aikana, ei suoriteta varojen jakoa kuntien kesken. Kunnat eivät myöskään enää siirrä tammikuun ja helmikuun 2009 aikana elatustukiasiaa toiseen kuntaan lapsen kotikunnan muuttumisen takia. Ennen lain voimaantuloa aiheuttomasti maksetun elatustuen tai elatusavun perusteella syntyneen takaisinperintäsaatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Lain voimaan tullessa kunnalla takautumissaatavan panttina oleva omaisuus ei siirry Kansaneläkelaitokselle. (46 §)

Elatusturvalakiin perustuvat kunnan takautumissaatavat siirtyvät lain voimaan tullessa Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos siirtyy mainitusta ajankohdasta lukien ulosottokaassa tarkoitetuksi ulosoton hakijaksi kunnan sijasta. (43.2 §) Kunnille korvataan vuosittain viiden vuoden ajan osuus, jonka Kansaneläkelaitos on edeltävän vuoden aikana saanut perittyä elatusvelvollisilta elatustukilain 19.1 §:n mukaisesta saatavasta. Korvaus suoritetaan vuosien 2009–2013 aikana toteutuneiden perintöjen mukaisesti. Korvaus kohdennetaan kunnille asukasluvun mukaisessa suhteessa valtionosuusjärjestelmän kautta. (44 §)

Kunnan taseessa kunnalle kuuluvat elatustuen takautumissaatavat sisältyvät rahoitusomaisuuden muihin lyhytaikaisiin saamisiin. Kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta (2006) mukaan muina saamisina ilmoitetaan ne saamiset, jotka eivät kuulu myynti- tai lainasaamisiin eivätkä ole siirtosaamisia. Saamiset tulee jakaa erikseen pitkä- ja lyhytaikaisiin. Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvonsa määräisinä, tai jos saamisen todennäköinen arvo on nimellisarvoa alempi, saamiset merkitään taseeseen todennäköisen arvonsa mukaisina (KPL 5:2 § 1 k).

Kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista (2007, liitetieto 39) mukaan tilinpäätöksen liitetietona esitetään elatustuen takautumissaatavista kunnan oman saatavan kokonaismäärä ja siinä tapahtuneet muutokset tilikauden aikana siten, että takautumissaatavista ilmoitetaan niiden kokonaismäärä vuoden alussa, lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana, perinnästä poistettu määrä ja takautumissaatavien kokonaismäärä vuoden lopussa sekä rahoitusomaisuuden muihin saamisiin kirjattu määrä.

Yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta (2006) luvussa 6 on määritelty valtionosuuksien kirjaaminen. Sen mukaan suoraan tuloslaskelman valtionosuuserään sisältyvät käyttötalouden valtionosuudet ja -avustukset, jotka perustuvat yleiseen valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon ja joilla ei ole käyttökorvauksen tai maksun luonnetta. Näitä valtionosuuksia ovat laskennallisen järjestelmän mukaan määräytyvät sosiaali- ja terveystoimen valtionosuudet sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet sekä kuntien yleinen valtionosuus ja harkinnanvarainen rahoitusavustus. Käyttötalouden valtionosuudet kirjataan tilinpäätöksessä valtionosuusviranomaisten tilitysten ja päätösten mukaan suoriteperustetta vastaavalla tavalla.

Toimintatuottoihin merkittäviä muita valtiolta saatuja tukia ja avustuksia ovat mm. valtionavustus perustoimeentulotukeen (50 % kustannuksista tilityksen perusteella), työllistämistuki, matalapalkkatuki, kuntien yhdistymisavustukset ja maakunnan kehittämisraha sekä EU-tuki kunnan omaan käyttötalouden kehittämisprojektiin, Kansaneläkelaitoksen korvaukset kunnan oman henkilöstön työterveyshuollon järjestämisestä sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden koulumatkatuki hakemuksesta ylläpitäjälle.

Valtion ns. täyden korvauksen periaatteella maksamat korvaukset kunnan suoritteista ovat myyntituottoja.

Muihin toimintatuottoihin merkittäviä tuloja ovat esimerkiksi elatustukimaksut elatusvelvollisilta. Valtionosuusjärjestelmän kautta kunnalle tuleva korvaus määräytyy asukasmäärän suhteessa todellisiin perittyihin elatustukisaamisiin, joten korvaus on johdonmukaista merkitä vastaavasti muihin toimintatuottoihin.

Elatustuen takautumissaaminen on tässä tilanteessa, kun saamisen täsmällinen määrä ei vielä ole tiedossa, perusteltua merkitä vuoden 2008 tilinpäätökseen vastaavin perustein kuin kunta on aiemmissa tilinpäätöksissä menetellyt varovaisuuden periaatetta ja tilinpäätöksen oikeiden ja riittävien tietojen vaatimusta noudattaen. Saamisen määrän oikeellisuutta on syytä seurata ja tarvittaessa tarkistaa siirtymäkauden vastaisissa tilinpäätöksissä. On oletettavaa, että Kansaneläkelaitoksen toteutuneen perinnän määrä on ensimmäisinä vuosina suurempi kuin siirtymäkauden viimeisinä vuosina.

2 Kuntajaoston lausunto

Elatustuen takautumissaaminen merkitään vuoden 2008 tilinpäätökseen vastaavin perustein kuin kunta on aiemmissa tilinpäätöksissä menetellyt varovaisuuden periaatetta ja oikeiden ja riittävien tietojen vaatimusta noudattaen. Saamisen määrän oikeellisuutta tulee seurata ja tarvittaessa tarkistaa vastaisissa tilinpäätöksissä.

Siirtymäkauden 2009–2013 aikana valtionosuusjärjestelmän kautta saatavat laskennalliset korvaukset merkitään takautumissaamisen vähennyksenä.

Taseeseen merkityn saamisen ylittävä osuus saadusta korvauksesta kirjataan tuloslaskelman muihin toimintatuottoihin. Jos laskennallinen korvaus ei riitä saamisen kuittaamiseen, poistetaan jäännössaldo muuna toimintakuluna viimeistään vuoden 2013 tilinpäätöksessä.

Vuoden 2008 tilinpäätöksessä elatustuen takautumissaatavaa koskeva liitetieto esitetään kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän liitetiedoista (2007) antaman yleisohjeen kohdan 39 mukaisesti.